

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

9 päivänä syyskuuta 2015 *

Ennakkoratkaisupyyntö — Siirtotyöläiset — Sosiaaliturva — Sovellettava lainsäädäntö —
Reinin laivurit — E 101 -todistus — Todistusvoima — Asian saattaminen unionin tuomioistuimen
käsiteltäväksi — Velvollisuus ennakkoratkaisupyynnön esittämiseen

Yhdistetyissä asioissa C-72/14 ja C-197/14,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Gerechtshof te 's-Hertogenbosch ja Hoge Raad der Nederlanden (Alankomaat) ovat esittäneet 7.2. ja 28.3.2014 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 10.2. ja 18.4.2014, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

X

vastaa

Inspecteur van Rijksbelastingdienst (C-72/14)

ja

T. A. van Dijk

vastaa

Staatssecretaris van Financiën (C-197/14),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari) sekä tuomarit J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J. L. da Cruz Vilaça ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: N. Wahl,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— X ja T. A. van Dijk, edustajanaan advocaat J. van Dam,

— Alankomaiden hallitus, asiamiehinnään M. Bulterman, M. de Ree, H. Stergiou ja J. Langer,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

— Tšekin hallitus, asiamiehenään M. Smolek,
— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Möller,
— Kreikan hallitus, asiamiehinään E.-M. Mamouna, M. Tassopoulou ja A. Samoni-Rantou,
— Euroopan komissio, asiamiehinään D. Martin ja W. Roels,
kuultuaan julkisasiamiehen 13.5.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskevat sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan ja asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 10 c–11 a, 12 a ja 12 b artiklan, sellaisina kuin kyseiset asetukset ovat muutettuina ja ajan tasalle saatettuina 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 (EYVL 1997, L 28, s. 1) ja sellaisina kuin ne ovat muutettuina 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005 (EUVL L 117, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71 ja asetus N:o 574/72), sekä SEUT 267 artiklan kolmannen kohdan tulkintaa.
- 2 Nämä pyynnot on esitetty kahdessa asiassa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä X ja Inspecteur van Rijksbelastingdienst (kansallisen verohallinnon tarkastaja) ja toisaalta T. A. van Dijk ja Staatssecretaris van Financiën (valtiovarainasioiden valtiosihteeri) ja joissa on kyse näitä henkilöitä koskevista verotuspäätöksistä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Kansainvälinen oikeus

- 3 Reinin laivurien sosiaaliturvasta 13.2.1961 tehdyn sopimuksen tarkistamisesta vastaavan hallitusten välisen konferenssin tekemän Reinin laivurien sosiaaliturvaa koskevan sopimuksen, joka on allekirjoitettu Genevessä 30.11.1979 (jäljempänä Reinin laivureita koskeva sopimus), 2 artiklan 1 kappaleessa määrätään seuraavaa:

”Jollei 9 artiklan 2 kappaleen ja 54 artiklan määräyksistä muuta johdu, tätä sopimusta sovelletaan sopimuspuolten alueella kaikkiin henkilöihin, jotka kuuluvat tai ovat kuuluneet Reinin laivureina yhden tai useamman sopimuspuolen lainsäädännön piiriin, sekä heidän perheenjäseniinsä ja jälkeen jääneisiinsä.”

Unionin oikeus

Asetus N:o 1408/71

- 4 Asetuksen N:o 1408/71 6 artiklan mukaan kyseisellä asetuksella korvataan lähtökohtaisesti kaikki sosiaaliturvasopimukset, jotka sitovat yksinomaan jäsenvaltioita tai ainakin kahta jäsenvaltiota ja yhtä tai useampaa muuta valtiota.

- 5 Asetuksen N:o 1408/71 7 artiklan, jonka otsikko on ”Kansainväliset määräykset, joihin tämä asetus ei vaikuta”, 2 kohdan a alakohdassa säädetään, että sen estämättä, mitä kyseisen asetuksen 6 artiklassa säädetään, sovelletaan edelleen Reinin laivureita koskevan sopimuksen määräyksiä.
- 6 Asetuksen N:o 1408/71 II osasto, joka kattaa 13–17 a artiklan, sisältää sosiaaliturva-alalla sovellettavan lainsäädännön määrittämistä koskevat säännöt.

Asetus N:o 574/72

- 7 Asetuksen N:o 574/72 III osastossa, jonka otsikko on ”Sovellettavan lainsäädännön määräämistä koskevien asetuksen säännösten täytäntöönpano”, vahvistetaan asetuksen N:o 1408/71 13–17 artiklan täytäntöönpanoa koskevat yksityiskohtaiset säännöt.
- 8 Erityisesti asetuksen N:o 574/72 10 c–11 a, 12 a ja 12 b artiklassa säädetään, että sen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen nimeämän laitoksen, jonka lainsäädäntö jää sovellettavaksi asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan d alakohdan, 14 artiklan 1 kohdan a alakohdan ja 2 kohdan a ja b alakohdan, 14 a artiklan 1 kohdan a alakohdan, 2 kohdan ja 4 kohdan, 14 b artiklan 1, 2 ja 4 kohdan, 14 c artiklan a alakohdan, 14 e artiklan ja 17 artiklan perusteella, on annettava todistus – niin kutsuttu E 101 -todistus – siitä, että asianomainen työntekijä on kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön alainen.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-72/14

- 9 X on Alankomaiden kansalainen, joka asui vuoden 2006 aikana Alankomaissa ja työskenteli perämiehenä Alankomaissa rekisteröidyssä moottorialuksessa.
- 10 Mainittu alus liikennöi vuoden 2006 aikana kaupallisesti paitsi Rein-joella, mutta enimmäkseen myös muilla sisävesiväylillä.
- 11 X oli vuoden 2006 aikana lisäksi Luxemburgiin sijoittautuneen yrityksen palkkalistoilla.
- 12 Ministerie van Verkeer en Waterstaat (liikenteestä ja vesien hoidosta vastaava ministeriö) antoi 25.11.2004 aluksen omistajana olevalle Rotterdamiin (Alankomaat) sijoittautuneelle yritykselle sisävesiliikennelain (Wet vervoer binnenvaart) 1 §:n h kohdassa ja 5 §:n 1 momentissa tarkoitetun kaltaisen todistuksen aluksen kuulumisesta Reinin navigaatioon (Rijnvaartverklaring).
- 13 X pyysi Luxemburgin suurherttuakunnan toimivaltaiselta laitokselta, että hänet liitettäisiin Luxemburgin sosiaaliturvajärjestelmään; kyseinen laitos hyväksyi pyynnön. ”Union des caisses de maladie Luxembourg” myönsi 1.3.2006 X:lle E 101 -todistuksen hänen toimintansa perusteella.
- 14 X teki vuodelta 2006 tuloveroa ja sosiaalivakuutusmaksuja koskevan ilmoituksen ansiotyöstä saamastaan 31 647 euron suuruisesta verotettavasta tulosta. X pyysi ilmoituksessaan vapautusta sosiaalivakuutusmaksuista ja vähennystä kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi. Inspecteur van Rijksbelastingdienst ei verotusta vahvistaessaan myöntänyt pyydettyä vapautusta ja vähennystä. Se oikaisi lisäksi verotusta.
- 15 X:n osalta tehtiin siten tuloveroa ja sosiaalivakuutuksiin maksettavia vakuutusmaksuja koskeva verotuspäätös vuoden 2006 osalta hänen työskentelystään saamansa 28 914 euron suuruisen verotettavan tulon perusteella.

- 16 Asianomainen teki oikaisuvaatimuksen muun muassa päätöksestä, jolla evättiin vapautus sosiaalivakuutusmaksuista kyseessä olevan vuoden osalta. Inspecteur van Rijksbelastingdienst hylkäsi oikaisuvaatimuksen perusteettomana.
- 17 X nosti hänen oikaisuvaatimuksensa hylkäämisestä tehdystä päätöksestä kanteen Rechtbank Bredassa (Bredan alioikeus), joka totesi, ettei oikaisuvaatimus ollut perusteltu. X haki tällöin Rechtbank Bredan tuomioon muutosta Gerechtshof te 's-Hertogenboschilta ('s-Hertogenboschin muutoksenhakutuomioistuin).
- 18 Gerechtshof te 's-Hertogenboschin mielestä Rechtbank Breda oli katsonut perustellusti, että X:ää on pidettävä Reinin laivureita koskevassa sopimuksessa tarkoitettuna Reinin laivurina ja että häneen sovelletaan näin ollen kyseiseen sopimukseen sisältyviä sovellettavan lainsäädännön määrittämistä koskevia sääntöjä. Gerechtshof te 's-Hertogenbosch tiedustelee, mikä ulottuvuus voi olla E 101 -todistuksella, jonka tämäntyyppisen todistuksen antamisen osalta toimivaltainen Luxemburgin laitos on antanut 1.3.2006.
- 19 Tässä tilanteessa Gerechtshof te 's-Hertogenbosch päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- "1) Yhteisöjen tuomioistuin on päättänyt [tuomiossa FTS, C-202/97, EU:C:2000:75], että E 101 -todistus, jonka on antanut jäsenvaltion toimivaltainen viranomainen, sitoo muiden jäsenvaltioiden sosiaaliturvalaitoksia, vaikka tämän todistuksen sisältö saattaisi olla virheellinen. Onko tätä päätöstä sovellettava myös nyt esillä olevan kaltaisiin tapauksiin, joissa ei sovelleta sovellettavan lainsäädännön määrittämistä koskevia asetuksen sääntöjä?
- 2) Onko tähän kysymykseen annettavan vastauksen kannalta merkitystä sillä, ettei toimivaltaisen viranomaisen tarkoituksena ollut antaa E 101 -todistusta vaan se oli hallinnollisista syistä tietoisesti ja tarkoituksellisesti käyttänyt asiakirjoja, jotka vastasivat muodoltaan ja sisällöltään E 101 -todistuksia, ja asianomainen oli uskonut ja hän oli kohtuudella voinut uskoa siihen, että hän oli saanut tällaisen todistuksen?"

Asia C-197/14

- 20 Van Dijk oli 1.1.–30.6.2007, jolloin hän asui Alankomaissa, Christa Intershipping Sàrlin, joka on Luxemburgiin sijoittautunut yhtiö, palveluksessa. Van Dijk työskenteli kyseisen ajanjakson aikana erityisesti useiden jäsenvaltioiden alueella sisävesialuksen kapteenina pääasiallisesti Reinillä, sen sivujoilla ja sen avomerelle johtavilla väylillä.
- 21 Luxemburgin viranomaiset myönsivät van Dijkille E 101 -todistuksen, josta ilmenee, että van Dijkiiin sovelletaan 1.9.2004 alkaen Luxemburgin sosiaaliturvalainsäädäntöä asetuksen N:o 1408/71 nojalla.
- 22 Van Dijkille annettiin tiedoksi vuoden 2007 tuloveroa koskeva verotuspäätös sosiaalivakuutusmaksuista ja samaa vuotta koskeva verotuspäätös sairausvakuutusmaksuista, jotka kummatkin oli laskettu hänen verotettavan tulonsa perusteella. Alankomaiden veroviranomaiset vahvistivat kyseiset verotuspäätökset van Dijkin tekemän oikaisuvaatimuksen johdosta.
- 23 Sen jälkeen, kun van Dijk oli nostanut kyseisistä hänen oikaisuvaatimuksensa hylkäämisestä tehdyistä päätöksistä kanteen Rechtbank te 's-Gravenhagessa ('s-Gravenhagen alioikeus) ja kun viimeksi mainittu oli vahvistanut kyseessä olevat verotuspäätökset, van Dijk haki kyseiseen tuomioon muutosta Gerechtshof te 's-Gravenhagelta ('s-Gravenhagen muutoksenhakutuomioistuin).

- 24 Gerechtshof te 's-Gravenhage pysytti Rechtbank te 's-Gravenhagen tuomion. Gerechtshof te 's-Gravenhage katsoi erityisesti, että asianomaista oli pidettävä Reinin laivureita koskevassa sopimuksessa tarkoitettuna Reinin laivurina ja että häneen oli mainitun sopimuksen 11 artiklan 2 kappaleen nojalla sovellettava Alankomaiden sosiaaliturvajärjestelmää. Gerechtshof te 's-Gravenhage katsoi lisäksi, ettei kyseessä olevalle E 101 -todistukselle voitu antaa mitään oikeudellista arvoa, koska se oli annettu asetuksen N:o 1408/71 perusteella, jota ei voitu soveltaa van Dijkin mainitun asetuksen 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan nojalla.
- 25 Van Dijk teki Gerechtshof te 's-Gravenhagen tuomiosta kassaatiovalituksen Hoge Raad der Nederlandeniin (Alankomaiden ylimmän oikeusasteen tuomioistuin).
- 26 Ennakkoratkaisupäätöksestä ilmenee, että Hoge Raad der Nederlandenilla on jo ollut tilaisuus ottaa kantaa E 101 -todistuksen ulottuvuuteen pääasiasa muistuttavassa asiassa.
- 27 Hoge Raad der Nederlanden on näet 11.10.2013 antamassaan tuomiossa (nro 12/04012, ECLI:NL:HR:2013:CA0827) katsonut, ettei E 101 -todistuksen myöntämiselle voitu antaa mitään arvoa ja että vilpittömän yhteistyön periaatetta ei ollut loukattu siitä syystä, että kyseessä olevaa asianomaista oli pidettävä Reinin laivureita koskevan sopimuksen 1 artiklan m kohdassa tarkoitettuna Reinin laivurina, johon ei näin ollen sovelleta asetusta N:o 1408/71 vaan mainittua sopimusta.
- 28 Hoge Raad antoi kyseisen tuomion esittämättä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymystä, koska sen mukaan ei voitu katsoa, että annettavasta vastauksesta olisi ollut perusteltua epäilystä.
- 29 Gerechtshof te 's-Hertogenbosch esitti sitä vastoin 7.2.2014 tekemällään päätöksellä (nro 13/00040, ECLI:NL:GHSHE:2014:248, V-N 2014/12.15) unionin tuomioistuimelle kaksi ennakkoratkaisukysymystä, jotka ovat asian C-72/14 kohteena.
- 30 Hoge Raad der Nederlanden pohtii siltä osin kuin vastaus näihin kysymyksiin saattaa olla merkityksellinen sen käsiteltäväksi saatetun oikeusriidan ratkaisemiseksi, voiko se ratkaista kyseisen oikeusriidan 11.10.2013 antamansa tuomion mukaisesti esittämättä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön ja odottamatta tämän vastausta Gerechtshof te 's-Hertogenboschin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin.
- 31 Hoge Raad der Nederlanden pohtii erityisesti sitä, voidaanko – jos se katsoo, että se, miten siinä esiin tullut unionin oikeutta koskeva tulkintakysymys on ratkaistava, on niin ilmeistä, ettei tästä ole mitään perusteltua epäilystä – tuomion Cilfit ym. (283/81, EU:C:1982:335) 16 kohdassa vahvistettujen edellytysten katsoa täyttyneen.
- 32 Tässä tilanteessa Hoge Raad der Nederlanden päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko Hoge Raadin, joka on kansallinen ylimmän oikeusasteen tuomioistuin, kansallisen alemman oikeusasteen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön vuoksi esitettävä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö tai odotettava vastausta kansallisen alemman oikeusasteen tuomioistuimen esittämään kysymykseen, myös, jos se katsoo, että Euroopan unionin oikeuden asianmukainen soveltaminen on sen ratkaistavana olevan asian osalta niin ilmeistä, ettei asiassa annettavasta vastauksesta ole perusteltua epäilystä?
 - 2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen on vastattava myöntävästi, sitooko toisen jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen antama E 101 -todistus Alankomaiden sosiaaliturvaviranomaisia myös, jos kyseessä on Reinin laivuri, jolloin sovellettavan lainsäädännön määrittämisestä koskevia asetuksen N:o 1408/71 sääntöjä, joita todistus koskee, ei voida mainitun asetuksen 7 artiklan 2 kohdan a alakohdan perusteella soveltaa?”

- 33 Asiat C-72/14 ja C-197/14 yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 24.2.2015 antamalla määräyksellä suullista käsittelyä ja tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

- 34 Ennakkoratkaisupyynnöistä ilmenee, että pääasian valittajat ovat Reinin laivureita, joille tämän tyyppisen todistuksen myöntämisen osalta toimivaltainen laitos Luxemburgissa on myöntänyt E 101 -todistuksen.
- 35 Ennakkoratkaisupyynnöstä asiassa C-72/14 ilmenee myös, että mainittu laitos on katsonut, että Reinin laivureita koskevassa sopimuksessa tarkoitettujen sovellettavan lainsäädännön määrittämistä koskevien sääntöjen mukaisesti pääasian valittajaan sovellettiin Luxemburgin lainsäädäntöä ja että koska kyseisessä sopimuksessa ei ole määrätty E 101 -todistusta vastaavasta lomakkeesta, mainittu laitos on käyttänyt E 101 -todistusta sen osoittamiseksi, että pääasian valittaja kuuluu Luxemburgin sosiaalijärjestelmään.
- 36 Ennakkoratkaisua pyytäneiden tuomioistuinten esittämiin kysymyksiin on siis vastattava näiden lähtökohtien perusteella, eikä tässä tuomiossa esitetä mitään arviointia siitä, voidaanko pääasian valittajat luonnehtia Reinin laivureiksi, eikä siitä, mitä kansallista lainsäädäntöä heihin on sovellettava.

Asiassa C-72/14 esitetyt kysymykset ja asiassa C-197/14 esitetty toinen kysymys

- 37 Ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet tiedustelevat asiassa C-72/14 esitetyillä kysymyksillä ja asiassa C-197/14 esitetyllä toisella kysymyksellä, jotka on tutkittava yhdessä, onko asetuksen N:o 1408/71 7 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja asetuksen N:o 574/72 10 c–11 a artiklaa, 12 a artiklaa ja 12 b artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen E 101 -todistuksen muodossa antama todistus sen osoittamiseksi, että työntekijään sovelletaan kyseisen jäsenvaltion sosiaalilainsäädäntöä, vaikka hän kuuluukin Reinin laivureita koskevan sopimuksen piiriin, sitoo muiden jäsenvaltioiden laitoksia, ja onko tältä osin merkitystä sillä, että todistuksen antaneella laitoksella ei ollut aikomusta myöntää todellista E 101 -todistusta vaan se on käyttänyt kyseisen todistuksen vakiomuotoista lomaketta hallinnollisista syistä.
- 38 Ensimmäiseksi on huomautettava, että E 101 -todistus on jäsenvaltion, jonka sosiaaliturvalainsäädäntöä sovelletaan, toimivaltaisen viranomaisen nimeämän laitoksen asetuksen N:o 574/72 III osaston nojalla antama vakiomuotoinen lomake sen osoittamiseksi, että asetuksen N:o 1408/71 II osaston eräissä säännöksissä tarkoitetuissa tilanteissa oleviin siirtotyöläisiin sovelletaan mainitun jäsenvaltion lainsäädäntöä, kuten tämän tuomion 7 ja 8 kohdasta ilmenee.
- 39 On siten ilmeistä, että E 101 -todistuksen käyttö on merkityksellistä ainoastaan sovellettaessa asianomaisiin työntekijöihin sosiaaliturvaan sovellettavan lainsäädännön määrittämistä koskevia sääntöjä, jotka on vahvistettu asetuksen N:o 1408/71 II osastossa, mitä tukevat vakiomuotoiseen lomakkeeseen sisältyvät maininnat, jotka eivät koske muita kuin mainitun II osaston soveltamisalaan kuuluvia työntekijöitä koskevia tilanteita.
- 40 Oikeuskäytännössä on lisäksi katsottu, että koska tällaisella todistuksella luodaan oletama siitä, että työkomennuksella olevat työntekijät säännönmukaisesti liitetään sen jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmään, jonne tilapäisiä työntekijöitä välittävä yritys on sijoittautunut, se sitoo sen jäsenvaltion, jossa työntekijät ovat työkomennuksella, toimivaltaista laitosta (tuomio Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 24 kohta).

- 41 Oikeuskäytännössä on myös täsmennetty, että niin kauan kuin E 101 -todistuksen myöntäneet jäsenvaltion viranomaiset eivät ole peruuttaneet sitä tai julistaneet sitä pätemättömäksi, kyseinen todistus sitoo sen jäsenvaltion toimivaltaista laitosta ja tuomioistuimia, jonne kyseiset työntekijät on lähetetty (tuomio Herbosch Kiere, C-2/05, EU:C:2006:69, 33 kohta).
- 42 Koska E 101 -todistus sitoo tätä toimivaltaista laitosta, ei se, joka käyttää työntekijän palveluja, voi myöskään jättää todistusta huomiotta. Jos palveluihin turvautuva epäilee todistuksen pätevyyttä, pitää sen kuitenkin ilmoittaa tästä asianomaiselle laitokselle (tuomio Banks ym., C-178/97, EU:C:2000:169, 47 kohta).
- 43 On silti korostettava, että tämän tuomion 40–42 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö koskee tilanteita, joissa E 101 -todistukset oli annettu asetuksen N:o 1408/71 II osaston soveltamisalaan kuuluville työntekijöille.
- 44 Pääasiassa kyseessä olevat E 101 -todistukset on kuitenkin myönnetty Reinin laivureille, kuten tämän tuomion 34 kohdassa on huomautettu.
- 45 Tässä yhteydessä on huomautettava, että asetuksen N:o 1408/71 7 artiklan 2 kohdan a alakohdassa säädetään, että sen estämättä, mitä kyseisen asetuksen 6 artiklassa, jonka mukaan samalla asetuksella korvataan lähtökohtaisesti kaikki sosiaaliturvasopimukset, jotka sitovat yksinomaan jäsenvaltioita tai ainakin kahta jäsenvaltiota ja yhtä tai useampaa muuta valtiota, säädetään, Reinin laivurien sosiaaliturvaa koskevan sopimuksen määräyksiä sovelletaan edelleen.
- 46 Tästä ilmenee, että Reinin laivurit eivät kuulu asetuksen N:o 1408/71 vaan Reinin laivureita koskevan sopimuksen soveltamisalaan, joten heihin sovellettavaa sosiaaliturvalainsäädäntöä ei määritetä mainitun asetuksen II osaston vaan kyseisen sopimuksen mukaisesti.
- 47 Tämän perusteella pääasiassa kyseessä olevien todistusten kaltaista jäsenvaltion laitoksen antamaa todistusta sen osoittamiseksi, että Reinin laivurin asemassa oleva työntekijä kuuluu kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön piiriin, ei voida pitää E 101 -todistuksena, vaikka se on annettu samassa muodossa ja riippumatta siitä, onko sen antanut asetuksessa N:o 1408/71 tarkoitettu jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tämän tyyppisen todistuksen antamiseen nimeämä laitos.
- 48 Tällaisella todistuksella ei näin ollen voi olla E 101 -todistukselle ominaisia vaikutuksia, joihin kuuluu sitova vaikutus suhteessa muiden kuin sen jäsenvaltion laitoksiin nähden, jonka piiriin tällaisen todistuksen antanut laitos kuuluu.
- 49 Tässä yhteydessä sillä, että todistuksen antaneella laitoksella ei ollut aikomusta antaa E 101 -todistusta vaan se on käyttänyt vakiomuotoista lomaketta mallina hallinnollisista syistä, ei nyt käsiteltävässä tapauksessa ole merkitystä esitettyihin kysymyksiin annettavan vastauksen kannalta.
- 50 On joka tapauksessa vielä todettava, että se, ettei pääasiassa kyseessä olevien todistusten kaltaisella Reinin laivuria koskevalla todistuksella, joka on annettu E 101 -todistuksen muodossa, ole E 101 -todistukseen perustuvia vaikutuksia, ei merkitse kuitenkaan sitä, ettei mainitulla todistuksella ole mitään oikeusvaikutuksia.
- 51 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella asiassa C-72/14 esitettyihin kysymyksiin ja asiassa C-197/14 esitettyyn toiseen kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 1408/71 7 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja asetuksen N:o 574/72 10 c–11 a artiklaa, 12 a artiklaa ja 12 b artiklaa on tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen E 101 -todistuksen muodossa antama todistus sen osoittamiseksi, että työntekijään sovelletaan kyseisen jäsenvaltion sosiaalilainsäädäntöä, vaikka hän kuuluu Reinin laivureita koskevan sopimuksen piiriin, ei sido muiden jäsenvaltioiden laitoksia.

Tältä osin ei ole merkitystä sillä, että todistuksen antaneella laitoksella ei ollut aikomusta antaa todellista E 101 -todistusta vaan se on käyttänyt kyseisen todistuksen vakiomuotoista lomaketta hallinnollisista syistä.

Ensimmäinen kysymys asiassa C-197/14

- 52 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelelee ensimmäisellä kysymyksellään asiassa C-197/14 lähinnä sitä, onko SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa tulkittava siten, että mainitun ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kaltaisen kansallisen tuomioistuimen, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, on saatettava asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi silloin, kun kansallinen alemman oikeusasteen tuomioistuin on käsiteltäväkseen saatetussa samankaltaisessa asiassa, joka koskee täysin samaa problematiikkaa, esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen, tai onko sen odotettava tuohon kysymykseen annettavaa vastausta.
- 53 SEUT 267 artiklassa annetaan unionin tuomioistuimelle toimivalta antaa ennakkoratkaisu sekä perussopimusten ja unionin toimielinten, elinten tai laitosten säädösten tulkinnasta että tällaisten säädösten pätevyydestä. Kyseisen artiklan toisessa kohdassa määrätään, että kansallinen tuomioistuin voi esittää tällaisen kysymyksen unionin tuomioistuimelle, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, ja mainitun artiklan kolmannen kohdan mukaan kansallisen tuomioistuimen on esitettävä tällainen kysymys, jos sen päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta (tuomio Melki ja Abdeli, C-188/10 ja C-189/10, EU:C:2010:363, 40 kohta).
- 54 Erityisesti on huomautettava, että SEUT 267 artiklan kolmannessa kohdassa kansallisille tuomioistuimille, joiden päätöksiin ei saa hakea muutosta, asetettu velvollisuus esittää unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys on osa unionin oikeutta soveltavien kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen yhteistyötä, jonka avulla pyritään siihen, että unionin oikeutta sovellettaisiin oikein ja tulkittaisiin yhtenäisesti kaikissa jäsenvaltioissa (tuomio Cilfit ym., 283/81, EU:C:1982:335, 7 kohta).
- 55 Oikeuskäytännössä on täsmennetty, että sellaisen tuomioistuimen, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, on silloin, kun unionin oikeutta koskeva kysymys on tullut sen ratkaistavaksi, noudatettava velvollisuuttaan saattaa asia unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, ellei se ole todennut, että esiin tullut kysymys on vailla merkitystä tai että unionin tuomioistuin on jo tulkinnut kyseessä olevaa unionin oikeuden säännöstä tai määräystä taikka että se, miten unionin oikeutta on sovellettava, on niin ilmeistä, ettei tästä ole mitään perusteltua epäilystä. Oikeuskäytännössä on vielä todettu, että tutkittaessa, onko kyse tällaisesta tilanteesta, huomioon on otettava unionin oikeuden ominaispiirteet, sen tulkintaan liittyvät erityiset ongelmat sekä vaara oikeuskäytäntöjen eroavaisuuksien syntymisestä unionin alueella (tuomio Cilfit ym., 283/81, EU:C:1982:335, 21 kohta).
- 56 Koska nyt käsiteltävässä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytänyttä tuomioistuinta alemman oikeusasteen kansallinen tuomioistuin, joka on saattanut asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi tiedustellakseen siltä unionin oikeutta koskevasta kysymyksestä, joka on samankaltainen kuin ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa esitetty kysymys ja joka koskee täysin samaa ongelmaa, esiin tulee kysymys siitä, estääkö tällainen seikka niiden edellytysten täyttymisen, jotka tuomiossa Cilfit ym. (283/81, EU:C:1982:335) on vahvistettu sille, että asian voidaan katsoa olevan selvä (*acte clair*), ja etenkin sille, että se, miten unionin oikeutta on sovellettava, on niin ilmeistä, ettei tästä ole mitään perusteltua epäilystä.

- 57 Tässä yhteydessä on huomautettava, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämällä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (tuomio Eon Aset Menidjunt, C-118/11, EU:C:2012:97, 76 kohta).
- 58 Lisäksi on korostettava, että tuomiossa Cilfit ym. (283/81, EU:C:1982:335) vahvistetussa oikeuskäytännössä todetaan, että on yksinomaan kansallisen tuomioistuimen asiana arvioida, onko se, miten unionin oikeutta on sovellettava asianmukaisesti, niin ilmeistä, ettei tästä ole mitään perusteltua epäilystä, päättää näin ollen, ettei se esitä unionin tuomioistuimelle kansallisessa tuomioistuimessa esiin tullutta kysymystä unionin oikeuden tulkinnasta (tuomio Intermodal Transports, C-495/03, EU:C:2005:552, 37 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), ja ratkaista kysymys omalla vastuullaan (tuomio Cilfit ym., 283/81, EU:C:1982:335, 16 kohta).
- 59 Tästä seuraa, että ainoastaan sellaisten kansallisten tuomioistuinten, joiden päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, on arvioitava omalla vastuullaan ja itsenäisesti, onko niiden käsiteltäväksi saatettu asia selvä (acte clair).
- 60 Vaikka siis pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa jäsenvaltion ylimmän oikeusasteen tuomioistuimen on tosin sisällytettävä tutkintaansa se seikka, että alemman oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt ennakkoratkaisukysymyksen, joka on edelleen vireillä unionin tuomioistuimessa, tällainen seikka ei kuitenkaan voi yksinään estää ylimmän oikeusasteen kansallista tuomioistuinta päättämästä tuomiossa Cilfit ym. (283/81, EU:C:1982:335) vahvistettujen vaatimusten mukaisen tutkinnan päätteeksi, että sen käsiteltäväksi saatettu asia on selvä (acte clair).
- 61 Koska se, että alemman oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen samasta ongelmasta, joka on tullut esiin oikeusriidassa, joka on saatettu vireille kansallisessa tuomioistuimessa, joka ratkaisee asian viimeisenä oikeusasteena, ei sinänsä merkitse sitä, etteivät tuomion Cilfit ym. (283/81, EU:C:1982:335) edellytykset voi enää täyttyä, ja koska siten viimeksi mainittu tuomioistuin voisi päättää olla saattamatta asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ja ratkaista siinä esiin tuodun kysymyksen omalla vastuullaan, on lopuksi todettava, ettei tällainen seikka edellytä kansallista ylimmän oikeusasteen tuomioistuinta myöskään odottamaan unionin tuomioistuimen antamaa vastausta alemman oikeusasteen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen.
- 62 Tämä toteamus on lisäksi vahvistettu oikeuskäytännössä, jonka mukaan SEUT 267 artikla ei ole esteenä sille, että sellaisen tuomioistuimen, jonka päätöksiin saadaan kansallisen lainsäädännön mukaan hakea muutosta ja joka on esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyyntö, päätöksiin voidaan edelleen hakea muutosta sellaisia kansallisessa lainsäädännössä säädettyjä tavanomaisia muutoksenhakekeinoja käyttäen, joiden avulla ylemmän oikeusasteen tuomioistuin voi itse ratkaista oikeusriidan, joka on ollut ennakkoratkaisupyyntö kohteena, ja ottaa näin ollen vastuulleen sen varmistamisen, että unionin oikeutta noudatetaan (ks. vastaavasti määräys Nationale Loterij, C-525/06, EU:C:2009:179, 6–8 kohta).
- 63 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella ensimmäiseen kysymykseen asiassa C-197/14 on vastattava, että SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kaltaisen kansallisen tuomioistuimen, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, ei tarvitse saattaa asiaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi pelkästään sillä perusteella, että kansallinen alemman oikeusasteen tuomioistuin on käsiteltäväkseen saatetussa samankaltaisessa asiassa, joka koskee täysin samaa problematiikkaa, esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen, eikä sen tarvitse odottaa tuohon kysymykseen annettavaa vastausta.

Oikeudenkäyntikulut

- 64 Pääasian asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

- 1) Sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 7 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja asetuksen N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä 21.3.1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 10 c–11 a artiklaa, 12 a artiklaa ja 12 b artiklaa, sellaisina kuin kyseiset asetukset ovat muutettuina ja ajan tasalle saatettuina 2.12.1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 118/97 ja sellaisina kuin ne ovat muutettuina 13.4.2005 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 647/2005, on tulkittava siten, että jäsenvaltion toimivaltaisen laitoksen E 101 -todistuksen muodossa antama todistus sen osoittamiseksi, että työntekijään sovelletaan kyseisen jäsenvaltion sosiaalilainsäädäntöä, vaikka hän kuuluukin Reinin laivurien sosiaaliturvasta 13.2.1961 tehdyn sopimuksen tarkistamisesta vastaavan hallitusten välisen konferenssin tekemän Reinin laivurien sosiaaliturvaa koskevan sopimuksen, joka on allekirjoitettu Genevessä 30.11.1979, piiriin, ei sido muiden jäsenvaltioiden laitoksia. Tältä osin ei ole merkitystä sillä, että todistuksen antaneella laitoksella ei ollut aikomusta antaa todellista E 101 -todistusta vaan se on käyttänyt kyseisen todistuksen vakiomuotoista lomaketta hallinnollisista syistä.
- 2) SEUT 267 artiklan kolmatta kohtaa on tulkittava siten, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kaltaisen kansallisen tuomioistuimen, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, ei tarvitse saattaa asiaa unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi pelkästään sillä perusteella, että kansallinen alemman oikeusasteen tuomioistuin on käsiteltäväkseen saatetussa samankaltaisessa asiassa, joka koskee täysin samaa problematiikkaa, esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen, eikä sen tarvitse odottaa tuohon kysymykseen annettavaa vastausta.

Allekirjoitukset